

Oponentní posudek na doktorandskou práci

Ing. Blanky Hornové

Evropská unie a Rusko – Společné hodnoty a zájmy?

Vzhledem k trvajícím zájmům o vzájemně výhodnou spolupráci mezi Evropskou unií jako celku i jejích jednotlivých členských zemí s Ruskou federací je možné konstatovat, že **předložená práce je velmi aktuální**. Vzájemný vztah mezi Evropskou unií a Ruskem byl a je analyzován v mnoha publikacích, přístup, který zvolila autorka, je do značné míry originální a průkopnický. Společným hodnotám a zájmům Evropské unie a Ruska mnoho prací dosud věnováno nebylo, proto pozice doktorandky nebyla snadná, nemohla se totiž opřít o žádný komplexní pramen, který by bylo možné v práci využít.

Vedle úvodu, závěru, seznamu zkratk a literatury je práce rozdělena do pěti kapitol. V **Úvodu** (4 strany) doktorandka přibližuje osobní motivaci při volbě tématu, formuluje hlavní cíle své práce, mezi které – podle autorky – by měly patřit odpovědi na otázky, zda je možné vybudovat účinné vztahy mezi Ruskem pouze na základě společných zájmů, jaká je role společných hodnot ve vztazích Evropské unie a Ruska a jaké uspořádání vztahů mezi Ruskem a Evropskou unií je možné a účelné. Do **první kapitoly** (35 stran) zařadila autorka dokumenty upravující vztah mezi Evropskou unií a Ruskem. Podrobněji se věnuje Dohodě o partnerství a spolupráci, strategii spolupráce, otázkám přehodnocení vztahů v r. 2004 a koncepci čtyř společných prostorů. **Druhá kapitola** (36 stran) je věnována zájmům a problémům ve vztazích mezi Evropskou unií a Ruskem. Konkrétně je pozornost soustředěna na obecné aspekty vztahů Ruska a Evropské unie, obchodním vztahům Ruska a Evropské unie, nejednotnosti zahraniční politiky Evropské unie a členských států, existenci bilaterálních vztahů s Ruskem na příkladu Německa a evropské politice sousedství a Ruska. Do **třetí kapitoly** (19 stran) autorka zařadila historický vývoj Ruska a jeho klíčové mezníky. Zde nabízí informace o nejstarších státních útvarech na území Ruska až po současné období. Ve **čtvrté kapitole** (14 stran) se autorka zaměřuje na evropské hodnoty ve vztazích Evropské unie a Ruska (konkrétně evropské hodnoty, pojem demokracie v současné ruské společnosti a hodnoty ve vztazích Evropské unie a Ruska). V **páté kapitole** (11 stran) autorka popisuje možnosti budoucího uspořádání vztahů mezi Evropskou unií a Ruskem. V **Závěru** (9 stran) doktorandka především vyhodnocuje naplnění sledovaných cílů práce. Včetně literatury a seznamu tabulek a grafů má práce 141 stránku.

Mezi **přednosti práce** – vedle již zmíněné aktuálnosti a originality – je nutné zařadit její logickou strukturu a návaznost jednotlivých pasáží. Práce je vyvážená i z hlediska rozsahu jednotlivých částí – nejvíce prostoru je věnováno těm kapitolám, ve kterých jsou naplňovány cíle práce. Doktorandka využila při zpracování množství domácích i zahraničních pramenů, do práce zařadila osm tabulek a pět grafů.

xxx

K předložené práci bych ráda uplatnila i některé **připomínky**. Mezi *obecnějšími* bych ráda uvedla, že práce je značně popisná, autorka na mnoha místech přebírá názory jiných, aniž by je vyhodnotila, vlastní názory jsou uváděny v malém rozsahu a nejsou téměř vůbec odůvodňovány. Jako příklad je možné zvolit některé pasáže kapitoly 1, především pak kapitoly 3. V kapitola 1 jsou představeny základní dokumenty, upravující vztahy mezi EU a Ruskem. Autorka dokumenty pečlivě popisuje, formuluje vlastní názory, tyto však neopírá o argumenty. Na některých místech práce proto vzniká dojem, že text obsahuje propagandistické prvky namísto argumenty podloženou analýzu. Mnohem výrazněji to platí o kapitole 3, věnované historickému vývoji Ruska a jeho klíčovými momentům.

V uvedené kapitole (3) postrádám více publikací od samotných ruských autorů. Autorka se opírá především o autory z jiných zemí, jejich názory a závěry většinou pouze přebírá, nevyhodnocuje je. Kapitola je navíc velmi nevyvážená – z předložených 19 stran je dějinám Ruska ve 20. století věnována relativně malá pozornost (5 stran), autorka věnuje největší rozsah středověké historii (např. období vpádu Zlaté hordy, Kyjevské Rusi, Novgorodské říši apod.). Autorka převzala postoje některých západních historiků, podle kterých příčiny současného zaostávání Ruska je nutné hledat např. v tom, že po určité období bylo dnešní území Ruska ovládáno Zlatou hordou apod. Autorka má nezpochybnitelné právo názory druhých převzít, nebo na jejich základě formulovat vlastní, musí však uvádět důvody, a argumenty, proč tak činí. Jako příklad zjednodušování je možné uvést poslední odstavec kapitoly 3, ve kterém autorka dospívá k tomuto závěru: „... *Pochopit myšlení a názory obyvatel Ruska a především lidí na venkově je velmi obtížné. Jejich pasivitu, neschopnost postavit se na vlastní nohy a nehledat pouze pomoc u státu lze pochopit pouze ...*“. Dovoluji si připomenout, že v posledních dvou dekadách došlo k výrazným změnám i mimo Moskvu či Petrohrad, existuje mnoho regionů, které zaznamenávají obrovskou ekonomickou i sociální dynamiku.

Připomínky tohoto druhu je možné uvést i pokud se týká kapitoly 4, věnované evropským hodnotám ve vztazích EU a Ruska. Autorka cituje mnoho dokumentů i samotných autorů. Z této citace jednoznačně vyplývá, že Rusko by mělo respektovat resp. naplňovat tzv. základní demokratické hodnoty euroatlantického společenství. Na jednom místě práce (s. 111)

autorka dospívá k závěru, že „Pro Rusko ... připadá v úvahu jeho modernizace prostřednictvím evropeizace“.). K uvedeným dvěma závěrům bych asi neměla připomínky, pokud by byly dostatečně podloženy věrohodnějšími argumenty.

V práci je možné zaznamenat i některé *formální* nedostatky. Jako příklad uvádím nejednotnost zpracování předložených tabulek a grafů. Je zřejmé, že je autorka převzala z různých pramenů a jejich podobu nesjednotila. Uvědomuji si, že u grafů to není dost dobře možné, u tabulek to ale možné je. Připomínám, že autorka nerespektovala mezinárodní třístupňový klasifikační systém, v rámci kterého od druhého stupně se za posledním číslem nedělá tečka (1., 1.1, 1.1.1).

Jsem přesvědčena, že se autorka v průběhu obhajoby k uvedeným připomínkám uspokojivě vyjádří, proto **práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí.**

V Praze dne 27. 8. 2007

Doc. Ing. Emilie Kalínská, CSc.